

Verslag

Themabijeenkomst Initiatieven uit de buurt | ontwikkeling Universiteitskwartier

Dinsdag 19 november 2019 | Waalse Kerk | 20.00 – 22.00 uur

1. *Achtergrond*

De gemeente Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam stellen een Strategisch Masterplan voor het Universiteitskwartier op; het gebied dat loopt van Oude Turfmarkt tot Oude Hoogstraat. Meestal wordt zo'n plan eerst in concept opgesteld en dan voor reacties voorgelegd aan de buurt en andere belangstellenden. Maar voor het Universiteitskwartier wordt, gelijktijdig en in wisselwerking met het maken van het plan, al het gesprek met de buurt en anderen gevoerd.

Hiervoor zijn, tussen juni en oktober 2019, zeven bijeenkomsten georganiseerd. Tevens is een enquête gedaan waarin de uitkomsten uit de bijeenkomsten getoetst zijn onder degenen die hier niet bij waren. En er zijn gesprekken met ondernemers in de nabije omgeving van het Universiteitskwartier gevoerd. Tezamen heeft dit geleid tot afspraken over hoe het communicatieproces tussen buurt en gemeente zal verlopen, de instelling van een tijdelijke klankbordgroep die deze afspraken bewaakt, de belangrijkste onderwerpen en uitgangspunten voor het Strategisch Masterplan en de afspraak om met elkaar in gesprek te blijven.

Wat dit laatste betreft zijn tijdens de bijeenkomsten vanuit de buurt onderwerpen aangegeven die om verdere verdieping vragen. Genoemd zijn: (1) initiatieven uit de buurt, (2) verduurzaming van monumentale gebouwen, (3) de voortgang in de onderzoeken naar de herinrichting van het BG-terrein en de Oudemanhuispoort e.o.; en (4) de impact van autoluw, autovrij en logistiek voor het Universiteitskwartier. Aanvullend op deze specifieke thema's is ook afgesproken dat het concept-Strategisch Masterplan eerst met de buurt en andere belangstellenden besproken wordt voordat het in de besluitvorming gaat en dat in het kader van de formele inspraakperiode ook nog een bijeenkomst wordt georganiseerd. Dit betekent concreet dat zes vervolgbijeenkomsten gepland zijn:

- 19 november 2019, 20.00 – 22.00 uur, Waalse Kerk: initiatieven uit de buurt
- 26 november 2019, 20.00 – 22.00 uur, Hotel The Grand: verduurzaming van monumentale gebouwen
- 10 december 2019, 20.00 – 22.00 uur, Vox Pop, Binnengasthuisstraat 9: voortgang in onderzoeken naar herinrichting Binnengasthuisterrein en Oudemanhuispoort.
- 14 januari 2020, 20.00 – 22.00 uur, Brakke Grond (Tuinzaal): autoluw en logistiek (ook via het water)
- En twee nader te bepalen momenten voor bespreking van het concept-Strategisch Masterplan.

Doel van de vier themabijeenkomsten is om rondom specifieke onderwerpen verder in gesprek met elkaar te gaan. Waar mogelijk leidt dit ook tot inzichten die de plannenmakers, de gemeente en de Universiteit van Amsterdam, kunnen betrekken bij het opstellen van het Strategisch Masterplan.

2. Voortgang Strategisch Masterplan

Zoals gesteld bereiden de gemeente Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam een Strategisch Masterplan voor. In zo'n plan worden de kenmerken en kwaliteiten van het Universiteitskwartier benoemd en aangegeven waarmee rekening gehouden moet worden bij de herinrichting van de openbare ruimte en gebouwen, de leefbaarheid en veiligheid, de identiteit, de historie en monumentaliteit, de bereikbaarheid en logistiek, duurzaamheid en vergroening.

Giso Lommers (projectmanager Universiteitskwartier, gemeente Amsterdam) licht tijdens de themabijeenkomst toe dat gemeente en UvA nog werken aan het plan. Het gaat hierbij onder meer om de onderwerpen die ook tijdens de themabijeenkomst van 10 december besproken worden en om de impact hiervan op de samenhangende ontwikkeling. Tevens wordt duidelijker wat de impact van de aanpak van kades en bruggen kan hebben op de ontwikkeling van het Universiteitskwartier. De aanwezigen geven aan geïnteresseerd te zijn in deze informatie. Zodra hierover meer informatie gegeven kan worden zal dat gebeuren. Doordat de UvA en gemeente nog in gesprek zijn over on andere de gebouwaanpassingen wordt de oplevering van het concept-Strategisch Masterplan later voorzien dan aanvankelijk gedacht.

Op basis van de huidige inzichten is de verwachting dat het concept-plan rond maart/april 2020 gereed zou moeten zijn, waarna nog besluitvorming plaats vindt door UvA en de gemeente. Hoewel deze planning een indicatie is op basis van de huidige inzichten, zou dan een vastgesteld plan te voorzien zijn in de zomer van 2020. Omdat deze planning een inschatting is, stelt Giso Lommers voor dat wanneer er meer duidelijkheid te geven is over de planning deze te delen met de buurt en andere belangstellenden. Hij geeft aan dat zorgvuldigheid voor gaat op snelheid. Dit uitgangspunt wordt door de aanwezigen beaamd.

3. Waarom een themabijeenkomst over 'initiatieven uit de buurt'?

Op het Binnengasthuisplein, in de Vendelstraat, maar ook elders in de binnenstad nemen bewoners het initiatief om hun directe woon- en leefomgeving zelf te veraangename. Bij sommige bewoners leek de indruk te bestaan dat deze initiatieven aangehouden zouden moeten worden totdat er meer duidelijkheid is over de toekomst van het Universiteitskwartier. Bij andere bewoners ging het vooral om met elkaar stil te staan bij wat voor meerwaarde deze initiatieven hebben voor de omgeving en hoe deze en mogelijke nieuwe initiatieven verder gestimuleerd zouden kunnen worden. Vanuit deze twee invalshoeken is, samen met de klankbordgroep, een programma samengesteld. Dit programma bestond uit vijf korte presentaties van initiatieven die al op het Universiteitskwartier plaatsvinden, twee initiatieven die elders in de binnenstad plaats vinden en een overzicht van mogelijke andere onderwerpen die interessant zouden kunnen zijn om verder op te pakken.

4. Presentaties

Zoals gesteld startte de themabijeenkomst met vijf presentaties van initiatieven die al op het Universiteitskwartier plaats vinden. Sunke Puell (bewoonster) presenteerde de verduurzaming en vergroening van de Vendelstraat. Aartjan Hoolsema (bewoner) lichtte toe waarom en hoe het Binnengasthuisterrein vergroend en veraangenaamd is. Thomas Vernooij (omgevingsmanager, UvA) en Nanke Cui (studente) deelden waarom de leegstand van de Oudemanhuispoort benut is voor tijdelijke studentenhuysvesting en hoe het samenleven tussen studenten en de buurt vergaat. Gerrit de Zeeuw belichtte het initiatief Stadsdorp Nieuwmarkt met ook activiteiten in het Universiteitskwartier. Bettie Ruigrok (bewoonster) stond stil bij het bewonersinitiatief Stop de Gekte en verzocht het tijdelijke gemeente initiatief 'Balkafsluiting in de Oudezijds Achterburgwal/Grimburgwal' permanent te maken. Aanvullend hierop gaf Gerard Stark (gemeente Amsterdam) aan hoe bij de transformatie van het pand 'Herenstaete' aan de Herengrachten een bewoner samen met de eigenaar van het pand en de aannemer voorafgaand aan de transformatie afspraken hebben gemaakt om de overlast tijdens de bouw zoveel

mogelijk te beperken. Tot slot gaf Juliet van Es (De Gezonde Stad) een toelichting op het project Green Light District. Dit project richt zich op het faciliteren van bottom-up initiatieven, gericht op verduurzaming in de meest brede betekenis van het woord, in het 1012-gebied

5. Lessen

De voorbeelden gaven tijdens de themabijeenkomst aanleiding om lessen te trekken en onderwerpen te benoemen die om initiatief vragen. Uit de voorbeelden zijn de volgende lessen getrokken:

- Initiatieven van bewoners starten vrij spontaan en vaak zonder een plan dat al helemaal is uitgewerkt. Begin 'gewoon', toon lef, trek de stoute schoenen aan, stel geen ingewikkelde doelen vooraf, maar 'go with the flow'.
- In de loop der tijd wordt duidelijk hoe breed de genomen initiatieven door anderen omarmd worden en waar soms correcties doorgevoerd moeten worden. Omdat een deel van de voorbeelden zich op straat afspeelt (Binnengasthuisterrein en Vendelstraat), ontmoeten de initiatiefnemers voldoende andere omwonenden om te vernemen hoe het initiatief gewaardeerd wordt.
- Eigenlijk is elk groen-initiatief een succes, zo wordt tijdens de avond gesteld. Groen waardeert iedereen en geeft rust. Begin, mogelijk zelfs tijdelijk, met het lichten van trottoirtegels en het introduceren van groen.
- Begin klein, maar zorg tegelijkertijd dat het initiatief zich stapje voor stapje verbreed. De aanpak van zowel de Vendelstraat als het Binnengasthuisterrein laten zien dat 'klein beginnen om groots te worden' een belangrijke succesfactor is.
- Vergeet niet te genieten van initiatieven, zo kwam bij verschillende voorbeelden naar voren.
- Wat de meeste voorbeelden van de avond gemeen hadden, was dat zij een bepaalde vorm van intimiteit brachten. Stadsdorp Nieuwmarkt was hier het meest uitgesproken in, maar ook uit de andere voorbeelden kwam naar voren dat de initiatieven vooral gericht zijn op de relatie, het contact, elkaar kennen en aanspreken. Juist in zo'n dynamische binnenstad, zijn deze persoonlijke momenten zo waardevol en betekenisvol.
- De kracht van bewonersinitiatieven is dat het vanuit de buurt zelf komt. Maar op gegeven momenten wordt ook de ondersteuning ingeroepen van instellingen, zoals de gemeente of de Universiteit van Amsterdam. Dan is de verwachting vanuit de buurt dat instellingen snel reageren en acteren. Dat blijkt niet altijd het geval te zijn. Belangrijke oproep tijdens de themabijeenkomst is dan ook aan de instellingen: ondersteun snel, juist ook omdat het veelal maar hele kleine hulpvragen zijn.
- Dat een initiatief soms juist om een goede voorbereiding met de omgeving vraagt, bewijst de tijdelijke huisvesting van studenten in de Oudemanhuispoort. De UvA wilde met deze tijdelijke huisvesting, voor zo'n 80 studenten, bijdragen aan de kamernood in de stad. Tegelijkertijd realiseerde de UvA zich dat studentenhuisvesting ook impact kan hebben op de buurt. Daarom is de UvA vooraf in gesprek gegaan met de buurt en zijn met name in de eerste maanden ook extra beheerders ingezet om studenten te ondersteunen. Dit naar tevredenheid van studenten, buurt en UvA.
- Het voorbeeld van proactieve afspraken maken om overlast bij grote verbouwingen en bouwprojecten te voorkomen, sluit aan bij de ervaringen met de aannemer van de Universiteitsbibliotheek. Hiermee zijn passende afspraken gemaakt. De ervaring op het Universiteitskwartier, en elders in de binnenstad, leert ook dat goede afspraken na verloop van tijd verslappen. Belangrijkste les hierbij is dat na verloop van tijd de afspraken tussen partijen en buurt herbevestigd moeten worden. Het volledig voorkomen van overlast is een illusie, maar met goede en passende afspraken – en hierbij passend gedrag – is de nodige winst te boeken. Kanttekening die tijdens het gesprek over het voorkomen van bouwoverlast werd gedaan is dat afspraken, bijvoorbeeld in een BLVC-plan, *overruled* kunnen worden door generieke wet- en regelgeving. Zeker dan komt het aan op overleg en communicatie.

6. Nieuwe onderwerpen

Aan de hand van de presentaties en een overzicht van andere initiatieven uit de binnenstad (gerangschikt naar de onderwerpen 'vergroenen', 'verduurzamen', 'veiligheid', 'sociale cohesie', 'communicatie' en 'samenwerking'), kwamen de volgende onderwerpen naar voren die om extra initiatief vragen:

- Buurt(zelf)beheer, zowel tijdens de bouwactiviteiten als na de oplevering van het gebied (bijvoorbeeld via een buurtconciërge).
- Zorgen dat bij het verminderen van het aantal parkeerplaatsen de vrijgekomen ruimte een (groene) buurtfunctie krijgt.
- Verbetering van verlichting.
- Verbetering van vuilophaal.
- Samenwerken aan collectieve duurzaamheidsvoorzieningen.
- Een overheid die oog heeft voor maatwerk, flexibiliteit en snelheid.

Zie voor verdere informatie: www.amsterdam.nl/universiteitskwartier

Data en onderwerpen voor nog volgende (thema)bijeenkomsten

Verduurzaming van monumentale gebouwen + rondleiding door The Grand

Dinsdag 26 november 2019

20.00 – 22.00 uur

Hotel The Grand

Voortgang in onderzoeken naar herinrichting Binnengasthuisterrein en Oudemanshuispoort

Dinsdag 10 december 2019

20.00 – 22.00 uur

Vox Pop, Binnengasthuisstraat 9:

Openbare ruimten Slijkstraat, Vendelstraat, Binnengasthuisstraat en Allard Piersonhof

Datum Dinsdag 28 januari 2020

Locatie Waalse Kerk, Walenpleintje 159

Tijd 20.00 – 22.00 uur

+ Op twee nader te bepalen momenten: bespreking van het concept-Strategisch Masterplan
